

2888

1

Ärter.

För att få bra ärter skulle dessa sättas i ne-
dan. Sattes de i ny, blommade de endast men satte ingen frukt.

2888

2

Råg

skulle man så i det första näet efter Mikaelsmässa. Gjorde man det, blev det inga mjöldrygor i rågen.

ACC. NR. 2888

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland ..... Upptecknat av: Henriksson, Hild. Sem. elev.

Härad: Allbo ..... Adress: Långasten, V. Torsås socken

Socken: V. Torsås ..... Berättat av Johnsson, Magni

Uppteckningsår: 1929 ..... Född år ..... i Hagstad, V. Torsås

Uppteckningen rör Gammalt väderleksmärke:

Om det frys "vårfrunatten", Marie Bebådelse-
dag den 25 mars, frys det sedan om nätterna i 40 dygn efter.

ACC. NR. ....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Småland Upptecknat av: Henriksson, Hild. Sem. elev
Härad: Allbo Adress: V. Torsås, Långastens by
Socken: V. Torsås Berättat av: Håkansson, Kristina
Uppteckningsår: 1929 Född år i V. Torsås

2888

4

Uppteckningen rör Vårtor.

Hur vårtor botades: man skulle kasta ärter i en brunn och samtidigt säga: "Innan dessa ärter sjunkit till botten, skall jag vara under tak!" Sedan gällde det också att komma under tak så fort som möjligt. Lyckades man göra detta, innan de sjunkit till botten, försvunno vårtorna, annars inte.

Ryggvärk.

Om man hade ryggvärk skulle man lyfta i knuten på en stuga, som varit rullad. Då blev man bra.

Man rullade ofta stugor förr, d.v.s. man flyttade dem från en plats till en annan med tillhjälp av rullar. Det var just en sådan stuga, man skulle lyfta på för att bli av med ryggvärk.

2888

6

Tyda.

Om det snöade i april, så trodde man, att den-
na snö hade samma verkan på jorden som fårgödsel.

Smilend
Ullbohd
V. Torssén
Maj 1929

Upplyd. H. H. H. H.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2888

7

Såtid för lin.

Den 20 maj är rätta tiden att så linfrö enl.
gammal tro.

Skriv endast på denna sida!

Småland

Uppåt Håll
Båsa Henriksson
Långsten
V. Torsås

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2888

Lyftstenar.

I Gottåsa, Skatelövs socken, har funnits en lyftsten, som varje dräng måste lyfta för att få anställning på gården. (Stenen lär möjligen finnas ännu.)

I Kull, V. Torsås socken, har också funnits en lyftsten. Även denna måste lyftas av de drängar, som skulle ha plats på gården. Stenen har senare flyttats till en annan gård, Nedregård, som ligger strax intill. Huruvida stenen finns kvar där ännu kan inte sägas med bestämdhet.

Gödsel.

Förr trodde man, att om gödseln utkastades ur ladugården allt för slarvigt, eller om gödselhögen placerades för nära boningshuset, så blev man utsatt för besvärligheten av många loppor. Dessa alstrades i gödseln, och det var Loke som därvid var den drivande kraften och ordnade om, att det blev så.

2888

10

Tydor.

Då bonden hade "lagt till våren" och sedan släppte ut oxarna i hagen, gav han noga akt på, hur dessa betedde sig. Om någon av oxarna slickade sig på ryggen, blev kornet långt det året; lyfte han på foten och slickade sig på buken, blev kornet kort.

2888

11

Såtid för korn.

Då enbusken ryker, d.v.s. avlämnar sitt ståndarmjöl, är rätta tiden att så korn.

19.
2888

12

Gammalt skördemärke:

Om solen sken på juldagen blev höstrågen bra.
Sken solen på annandag jul kunde man vänta, att vårrågen blev bra.

18
2888

13

Såtid för korn.

Då kornet luktar "nert", unket, i sädesbingen skall det genast sås. Då vill det ut, som det heter. Förr var det därför vanligt, att lantbrukarna varje dag på våren luktade på kornet för att få veta, när det skulle sås. För övrigt ansåg man, att 5:te vecka var lämpligaste tidpunkten att så korn.

Smittat

Med 20

V. Torsås o: m

1929

Tyda.

Opplyst. Stella Svensson

V. Torsås

Pre. Nalle Svensson

V. Torsås

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2888

14

Om "spönakäringen", nattskärran, "spann" mycket på våren, var detta tecken på, att linet, som såddes det året, lämnade material till starkt och präktigt garn.

15
2888

15

Ryggvärk.

Hur ryggvärk botades förr: man skulle ställa sig på norra sidan av en myrstack och ta tre myror från stacken, kasta dessa över sig åt norr och säga: "Jag kastar bort ryggvärken för året".

2888¹⁶

10

Ormaskrik.

Förr i tiden fanns en sjukdom, som kallades ormaskrik. Särskilt barn voro behäftade med sjukdomen. Den botades genom att bränna upp en käpp, med vilken man slgit en huggorm. Askan av käppen skulle ätas av den sjuke, och han blev då bra.

2888

17

Hur man botade utslag förr.

Utslag ansågs som ett lyte, som man fått genom att äta "söndagspannkaka", d.v.s. en pannkaka bakt på en söndag. Sjukdomen botades genom att smörja sin kropp med söndagspannkaka. Smörjningen skulle företagas i både ny och nedan.

18
2888

18

"Håll"

Om man hade håll, någon sorts reumatisk värk,
skulle man koka en kniv, med vilken man slaktat en gris och sedan
dricka vattnet. Då slapp man sjukdomen.

2888

19

Tämja oxar.

Då man skulle tämja oxar förr, var det vanligt att först läsa "Fader vår" i oxens öra. Därigenom fick man makt över honom, och tämjningen kunde utföras utan svårighet.

20
2888

20

Stolsvred.

Om man vred en stol runt på ena benet, och någon sedan steg på det stället, där stolsbenet snurrat om, blev han behäftad med en sjukdom, som kallades stolsvred. Denna sjukdom bestod däri, att personen ifråga fick ont i hälen.

Botemedel: Man skulle hugga upp en grästorva lika stor som foten. Därefter skulle den sjuka stiga på torvan, som sedan hängdes upp på en träkäpp. Då gräset på torvan hade vissnat, gick sjukdomen bort.

21.
2888

21

Midsommarafton.

På midsommarafton brukade man plocka blommor och av dem binda en midsommarkvast. Denna kvast gömdes sedan och användes till botemedel åt kreatur. Om ett sådant blev sjukt, tän- de man eld på kvasten och höll den sedan under huvudet på djuret, som därvid drog till sig av röken, som bortgick. Då man på detta sätt "rökade" det sjuka djuret, blev det friskt.

2888

22

Smörkärning.

Då man kärnade smör, skulle man tända tre tändstickor och gå med dem tre varv omkring kärnan. Iaktogs inte denna försiktighet kunde det hända, att smöret blev förtrollat eller också gick det inte att kärna något smör.

—
2888

23

Mjölke.

Då man bar av mjölk till försäljning, skulle man först kasta några korn salt i den, för att onda människor inte skulle kunna fördärva den på något sätt.

2888 ²⁴

24

Gammalt väderlekstecken.

Om skatan byggde högt, blev det en regnig sommar; om hon byggde lågt, blev det en torr sommar.

25.
2888

25

Taga får till låta.

I V.Torsås förekommer ännu det gamla bruket att taga får till låta eller löta, d.v.s. fattigare personer, torpare och baskstugusittare, hämtade på hösten ett eller två får från någon lantbrukare. Dessa får sköttes över vintern av torparen åt ägaren. Som betalning härför får torparen en del av ullen och ett lamm. På våren lämnas fåret tillbaka till ägaren. Om denne då säljer det, skall penningsumman delas mellan honom och personen, som haft fåret till låta.

26.
2888

26

Att iakttaga med kalvar.

Då man gav en nyfödd kalv mjölk första gången skulle man försiktigt slå honom i skallen med fatet tre gånger, och samtidigt skulle man säga: "Drick bra första gång, drick bättre andra gång och drick själv tredje gång." Om man inte gjorde detta, blev det fasligt svårt att få kalven till att dricka, trodde man.

27.
2888

27

Beckluva.

Under äldre tider, då hygienen inte alltid var den bästa, hände det ibland, att man fick s.k. skorv i håret. Av mjukt beck gjorde man då en mössa, som kallades beckluva. Denna mjuka beckluva fastsmetades över håret och fick därefter torka, tills den blev alldeles hård. I luvan fäste man ett starkt snöre. Den, som hade skorv, skulle stiga upp på en stol, snöret i luvan fästes i en "haspa" i taket. Därefter drogs stolen hastigt undan och personen ifråga föll ned, men när han nådde golvet, var han utan både hår och skorv. Detta hade ryckts bort av den hårda beckluvan. Att bli behandlad på detta sätt, var säkert det värsta, som kunde hända en människa.

Smil.

Arbo b.d.

V. Torsis om

1929

Uppst. sjukd. Hemsitesan

Långgatan, V. Torsis S: 17

Ben. Nelly Evenson

f. i V. Torsis

"Likskervan"

botades förr på följande sätt. En gosse som hade denna sjukdom skulle lyftas över liket av en kvinna, en flicka, som var behäftad med sjukdomen, skulle lyftas över liket av en man.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2888

28

29

2888

29

Lämplig såningstid.

Korn ska sås när billen dryper (droppar)

Råg ska sås när billen ryker

d.v.s. när jorden var så våt, att det droppade av årderbillen, då skulle man så korn, och när jorden var så torr, att det rök efter billen, var det lämpligt att så råg.

30.
2888

30

Bot för ryggvärk.

Hur ryggvärk, som kallades knarren, botades förr: Man skulle ta en handyxa och gå in i boningshuset. Där skulle man hugga tre gånger med yxan i en dörrtröskel, och samtidigt skulle man tre gånger upprepa: "Jag hugger bort knarren!"

31.
2888

31

Den 1 augusti,

Petri Fång, var det sed, att man för första gången på året skulle plocka och äta nypotater.

2888

32

Sjusovaredagen.

Den 27 juli, sjusovaredagen, fingo inga arbetare vila middag. Gjorde de det, blevo de sedan sömniga hela året.

33
2888

33

Då en ko kalvat,

skulle man inte sälja mjölk, förrän man kärnat en gång. Bröt man mot denna regel, så kunde någon ovän till en förtrolla mjölken, så att man aldrig mer kunde kärna smör av den.

34
2888

34

Tandvärk.

Om man hade tandvärk skulle man ta 7 trästickor och med dem peta i tanden, tills den blödde. Därefter letade man reda på en ruttan trästubbe. I denna skulle man slå ned stickorna i en rad i väderstrecken norroch söder. Sedan slapp man tandvärken. Var det nu så olyckligt, att någon annan händelsevis rörde vid stickorna i trästubben, så fick han tandvärken.

35.
2888

35

"Revorm",

ett utslag, botades därigenom, att man helt oförmodat utan att säga ett ord spottade på det sjuka stället på den person, som led av nämnda sjukdom.

överlämnades slaktet åt husmodern, som nu skulle göra det i ordning. Därvid uttalades många vidskepliga trollformler, för att det hela skulle gå lyckligt, t.ex. vid korvkokningen. För att få korvfjälstren att hålla skulle husmodern knacka i spishällen och fråga, om håll var hemma.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

37
2888

37

Småland
Björnsdal
V. Torvås Sn.

Uppt. av H. Henningson,
1929

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

89.
2888

38

Odens hundar.

På våren, då grodorna lägga sin rom, uppge
dessa ett egendomligt ljud. Det var Odens hundar, som voro ute och
skällde.

Brukt
M. L.
V. T.
1929

Skydd för fåren mot räven

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

89

2888

39

Skydd för fåren mot räven.

Då man på våren släppte ut fåren, skulle man låta ~~dem~~ lammen gå genom en sele. Då tog inte räven dem.

40.
2888

40

Mjök.

Om man spillde mjök på en uppvärmd spis,
skulle man genast kasta vatten och salt över. Annars kunde det
hända, att det blev omöjligt att mjölka korna.

Försiktighetsåtgärd med kreaturen.

Då man på våren släppte ut kreaturen, skulle man låta dem gå över något stålföremål, som man lade på tröskeln. Därigenom förhindrades, att kreaturen bröto benen av sig under sommarens lopp.

42

2888

42

Tyda.

Om granarna buro mycket kottar ett år, kunde man vänta ett gott "kornår", d.v.s. kornet blev bra det året.

Detta gamla lantbrukstecken iaktogs förr av bönderna och var av stor betydelse, då det gällde att få veta, om man skulle så mycket eller lite korn.

42.
2888

43

Skydd mot trollen.

Man trodde förr, att en kvinna, som fött barn, var i trollens makt, tills hon blivit kyrktagen. Hon kunde därför bli bortrövad av dem. Detta förhindrades genom att strö linfrö i en ring kring stugan eller också genom att avfyra ett litet krutskott genom skorstenen.

77
2888

44

Vilsegång.

Om man gick vilse i skogen, så trodde man förr, att det var "skogssnuvan, som förvände synen på en. För att då hitta rätt igen, skulle man vända västen, d.v.s. man skulle ta på sig västen med fodret ut.